

SLOVENŠČINA, 5. razred

UČNA TEMA: Lastna in občna imena

Zemljepisna lastna imena

Pravila za pisanje zemljepisnih lastnih imen

1. **Enobesedna imena vedno pišemo z veliko začetnico.**

Primeri: *Ljubljana, Triglav, Sava, Jadran.*

2. **Večbesedna imena naselbin – vsako glavno sestavino pišemo z veliko začetnico.**

Primeri: *Preserje pri Radomljah, Škofja Loka, Kranjska Gora.*

3. **Splošne besede kot “mesto, vas, trg, selo” pišemo z malo, če niso na začetku imena.**

Primeri: *Stari trg, Velika vas, Novo mesto.*

4. **Večbesedna ne naselbinska imena gora, rek, morij in pokrajin – prvo sestavino pišemo z veliko začetnico, splošne besede z malo.**

Primeri: *Jadransko morje, Bohinjsko jezero, Severna Amerika.*

5. Predlogi in pomožne besede (npr. pri, ob, nad, pod) v sestavljenih imenih pišemo z malo.

Primeri: *Šmarje pri Jelšah, Podgorje ob Sevnici.*

6. Imena z besedo “Sveti/Sveta” ali svetniška poimenovanja pišemo z veliko začetnico.

Primeri: *Sveti Jakob, Sveta Ana.*

7. Pri dvoumnih ali manj znanih imenih vedno preverimo uradno rabo v slovarjih ali pravopisu.

13. Hop, po Sloveniji!

Izvedeli bomo:

📖 kako zapišemo večbesedna zemljepisna lastna imena.

Brin in Mila sta načrtovala planinski izlet na Koroško.
Brin: Našel sem Kranjsko Goro!
Mila: Krasno, ampak midva iščeva Uršljo goro.
Brin: Tukaj je! Hej, zakaj pa je beseda *gora* tu zapisana z malo začetnico?

Brin je trdil, da gre za napako, Mila pa je raziskovala dalje. V vodniku je prebrala:

Skoraj skrita za **Pohorjem**, pod **Karavankami** in **Savinjskimi Alpami** se na območju **Mežiške**, **Dravske** in **Mislinjske doline** razteza temno zelena **Koroška**.

Ta konec **Slovenije** je bogat z gozdovi, neokrnjena narava pa ponuja možnost nešteti izletov – od potepanj do večdnevniških gorskih tur po **Peci**, **Raduhi** in Uršlji gori. **Uršlja gora** je s svojimi 1699 metri višine zelo priljubljena med pohodniki in izletniki. Na njenem vrhu stojijo cerkev, televizijski oddajnik in planinski dom. Pod Uršljo goro v bližini kraja **Kotlje** leži pet metrov globoko **Ivarčko jezero**, ob katerem sta urejena plaža in rekreacijski center.

Večja središča tu so le **Slovenj Gradec**, ki ima lepo urejeno staro mestno jedro, **Ravne na Koroškem** in **Dravograd**. Vse naokoli pa je hribovita pokrajina posejana z zaselki in s samotnimi kmetijami.

Vojmir Tavčar, Mitja Tretjak: Slovenija v žepu, Založništvo tržaškega tiska, 2013

Zemljepisna lastna imena delimo na naselbinska in nenaselbinska. Z **naselbinskimi (krajevnimi)** poimenujemo naselja, z **nenaselbinskimi (nekrajevnimi)** pa dele naselij (ulice), pokrajine, države, celine, vode (jezera, potoke, reke, morja), vzpetine (hribe, gore), doline, jame. Najdemo jih na zemljevidih.

Krepko zapisana imena, ki sta jih Brin in Mila iz vodnika našla na zemljevidu, razvrsti v ustrezni stolpec.

ZEMLJEPIŠNA LASTNA IMENA				
DRŽAVA	GORE	VODE	DOLINE	KRAJI

Iz besedila prepisi **večbesedna zemljepisna imena** in jih razvrsti v ustrezni stolpec.

ZEMLJEPISNA LASTNA IMENA	
NENASELBINSKA IMENA	NASELBINSKA IMENA

- a) Oglej si izpisana nenaselbinska imena v preglednici. Obkroži drugo besedo. Je zapisana z veliko ali malo začetnico?

Zemljepisna lastna imena so **enobesedna** ali **večbesedna**.
V večbesednih nenaselbinskih imenih navadno pišemo drugi del z malo začetnico (Ivarčko jezero, Uršlja gora, Mežiška dolina). Vendar **pazi**, obstajajo tudi izjeme, npr.: Sava Dolinka, Savinjske Alpe.

3

- b) Oglej si izpisana naselbinska imena. Obkroži drugo besedo. Je zapisana z veliko ali malo začetnico?

V večbesednih imenih naselij zapišemo tudi **drugo besedo z veliko začetnico**: Slovenj Gradec, Slovenske Konjice, Murska Sobota.
Pazi! Z malo začetnico pišemo **predloge** (na, pri, ob, pod), kadar se pojavijo kot **neprva beseda**, npr. Ravne **na** Koroškem. Predlogi izražajo lego naselja.

- c) Poišči večbesedna zemljepisna imena v svoji okolici in jih z malimi pisanimi črkami napiši v preglednico. Za vsak stolpec poišči dva primera.

VEČBESEDNA ZEMLJEPISNA IMENA V MOJI OKOLICI	
NENASELBINSKA IMENA	NASELBINSKA IMENA

Oglej si podatke v vpisni knjigi, v katero se planinci vpisujejo na vrhu gore ali hriba. Reši naloge.

	Ime in priimek	Naslov	Naselje	Datum
161	Tinka Kolar	Ljubljanska ulica 6	Nova Gorica	14.9.
162	Robert Horvat	Strma cesta 18	Stari log pri kočevju	15.9.
163	Ivan Berk	NOVA VAS 3	Slovenske konjice	15.9.
164	Gordana M.	Studenec 2	Novo mesto	15.9.
165	Leon Kristof	Čudno selo 8	Kranjska Gora	15.9.
166	Anita Mihajlovič	Prešernov trg 1	Horoška Bistrica	15.9.
167	Val Pišepa	Heratni log 12	Murska Sobota	15.9.

a) V vpisni knjigi poišči lastna imena bitij. Začetnice imen ti bodo dale ime gore.

4

b) Iz katerih naselij so planinci? Izpiši jih.

c) Vsa navedena naselja so večbesedna zemljepisna imena. Katero ime naselja se v zapisu razlikuje od ostalih?

Kadar je v večbesednih imenih naselij druga beseda mesto, vas, selo ali trg, to besedo pišemo z malo začetnico: Novo mesto, Stranska vas, Rače selo, Stari trg ob Kolpi.

ē) V drugem stolpcu so naslovi oseb. Zakaj log v imenu ulice pišemo z malo začetnico, v tretjem stolpcu pa je ista beseda zapisana z veliko začetnico?

Zdaj znaš odgovoriti na Brinovo začetno vprašanje, zakaj je gora v Uršlji gori zapisana z malo začetnico, v Kranjski Gori pa z veliko začetnico. Dopolni.

5

Besedo *gora* v imenu Uršlja gora pišemo z malo začetnico, ker je to ime.

Besedo *gora* v imenu Kranjska Gora pišemo z malo začetnico, ker je to ime.

Psss! Naj te spomnim na pravilo, ki pravi, da je zapis zemljepisnih imen odvisen od tega, ali so to naselja (naselbinska imena) ali ne (nenaselbinska imena).

Preberi kratka besedila in popravi začetnice.

Slovenija leži v Evropi. Na zahodu meji z Italijo, na severu z Avstrijo, na severovzhodu z Madžarsko, na vzhodu in jugu pa s Hrvaško.

Tam, kjer se nižinski krakovski pragozd počasi vzpenja v gorjance, leži Kostanjevica na Krki, edino in najmanjše mestece na otoku, ki ga domačini morda nekoliko samovšečno proglašajo za dolenske benetke.

6

V škocjanskih jamah teče reka Reka. Izvira pod snežnikom, v škocjanskih jamah pa izgine v skrivnostno podzemlje in se ponovno pojavi na površju v izviru Timave v Štimanu pri Devinu.

V bližini Rateč lahko obiščemo jezero nenavadne zelene barve zelenci, v katerem izvira Sava Dolinka. Ta teče do Radovljice, kjer se s Savo Bohinjko združita v reko Savo, najdaljšo slovensko reko.

Ste vedeli, da je bil Koper nekoč otok? Danes so zemljišča okoli mesta izsušena, edini preostanek morja pa je nekdanji zaliv, ki mu pravijo Škocjanski zatok. Ostanke srednjeveške umetnosti si lahko ogledamo v središču Kopa, na Titovem trgu.

Brin je pripravil seznam presežnikov v Sloveniji. Pri zapisu lastnih zemljepisnih imen je napravil nekaj napak. Odpravi jih.

NAJVIŠJI, NAJDALJŠE, NAJVEČJA ...

- **Najvišja točka:** vrh Triglava (2.864 m)
- **Najnižja točka:** jama kotredež v rudniku Zagorje (-261 m)
- **Najdaljša reka:** reka sava (945 m)
- **Največje jezero:** Cerkniško Jezero (v največjem obsegu je 10 km dolgo in 4,7 km široko)
- **Največje stalno jezero:** Bohinjsko Jezero (4,3 km dolgo in 1 km široko)
- **Največja kraška jama:** Postojnska jama (največja tudi v Evropi!)
... Slovenska obala ob Jadranskem Morju pa je **rekordno kratka**, saj meri manj kot 50 km.

Vojmir Tavčar, Mitja Tretjak: Slovenija v žepu, Založništvo tržaškega tiska, 2013

Iz zemljepisnih lastnih imen tvori imena prebivalcev in prebivalk.

	PREBIVALEC	PREBIVALKA
Slovenija		
Dolenjska		
Štajerska		
Kranj		
Maribor		
Koper		
Novo mesto		
Ajdovščina		
Zemlja		

Imena prebivalcev in prebivalk najdeš tudi na www.fran.si. V iskalnik vtipkaj ime kraja in med rezultati bo zapisano ime prebivalca.

